

ŽURNÁL

Dvojmesačník Jadrovej a vyradovacej spoločnosti, a.s.

Ročník 2

Zelená lúka po vyradení elektrárne A1

OBSAH

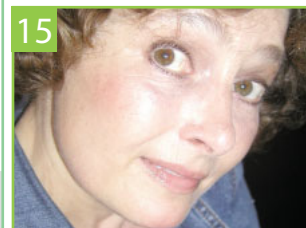
JAVYS

Zelená lúka po vyradení elektrárne A1 4Rozhovor s vrchným riaditeľom
Ing. Miroslavom Božíkom**Prevádzka jadrových zariadení JAVYS** 5**Vplyv prevádzok JAVYS
na životné prostredie** 6**Kultúra bezpečnosti** 7**O energii aj v Leviciach** 8**Pozvánka do Infocentra JAVYS** 8

REGIÓNY

**Tip na cyklovýlet
Cyklookruh okolo Sĺňavy** 9**Zaujímavosti z regiónu
Jaslovských Bohunic** 10**Zaujímavosti z močovského regiónu** 12

RELAX

Jar v záhradke 14**Renault Modus:
Francúzska priestorová kultúra** 14**Eva Večerová:
Práca v záhradke – to je môj svet** 15**Jarné šaláty** 16**Krížovka** 16

Pár riadkov na úvod

Vážení čitatelia,

nemôžem nesúhlasiť s Charlie Chaplinom, ktorý povedal: „Zaujímam sa o budúcnosť, pretože v nej chcem stráviť zvyšok svojho života.“ A k životu nevyhnutne patrí energia. Potrebujeme jej čoraz viac, lebo nedokážeme oddeliť hospodársky rast od rastu jej spotreby. Zásoby fosílnych energetických zdrojov sú obmedzené a navyše získavanie energie z uhlia neodstráni hrozbu skleníkového efektu. Využívanie obnoviteľných energetických zdrojov je síce lákavé, ibaže sú pochybnosti o tom, že by tieto zdroje mohli byť skutočným pilierom v zásobovaní energiou. Hlad po elektrine rastie, preto by sme mali hľadať optimálne riešenie.

Stále silnejšie sú hlasy za návrat jadrovej energie, ktorá pozitívne ovplyvňuje rastúce úsilie chrániť klímu. Samozrejme, nie je bezodpadová, no zodpovedne pristupuje k vyradeniu doslúžených zariadení i budov a odpady izoluje od životného prostredia. Úsilie zmeniť bývalé výrobné priestory na zelenú lúku by malo byť výzvou aj pre jej ostatných priemyselných producentov.

Iné starosti majú obyvatelia na juhu Slovenska, keď musia za zelenú prírodu bojovať. Čas ukáže, či sa zodpovední obrátia k nej chrbtom a dovoľia z nej naďalej ukrajsť pre verejné blaho, ktoré sa zvyčajne scvrkne len na pár podnikavcov.

O kúsok zelene v tomto jarnom období sa však môžeme pričiniť aj sami. Zelená oáza s kvitnúcimi stromami a pestrofarebnými kvetmi je ako stvorená na relax, ale aj výdaj energie. No na rozdiel od elektriny, ktorá sa nedá

uskladniť, si z vašej energie ponechajte trochu aj pre budúce roky.

Vážení čitatelia, budeme radi, ak nám pošlete svoje otázky, tipy na reportáže, zaujímavé fotografie, podelíte sa s nami so svojimi záľubami a tak spoločne spestríme náš JAVYS Žurnál.

Mária Mončeková, šéfredaktorka

Poslaním spoločnosti JAVYS je bezpečne, spoľahlivo a efektívne prevádzkovať a vyradovať jadrové zariadenia, nakladať s rádioaktívnymi odpadmi a vyhoreným jadrovým palivom, s minimálnym vplyvom na životné prostredie.

Zelená lúka po vyradení elektrárne A1

Uvedenie do prevádzky prvého jadrového energetického zdroja na Slovensku sa spája s elektrárnou A1 v Jaslovských Bohuniciach. Bola v prevádzke 19 261 hodín a vyrobila 1 miliardu 464 555 000 kWh elektriny. Z pohľadu výrobného zdroja je jadrová elektráreň A1 dnes už históriou. Jej súčasnosť charakterizujú činnosti, ktoré sa spájajú s vyradovaním. Taký je aj názov novej divízie, ktorá bola vytvorená v rámci organizačnej štruktúry spoločnosti JAVYS, platnej od apríla tohto roku. Hlavné úlohy divízie vyradovania JE A1 nám priblížil vrchný riaditeľ Ing. Miroslav Božik.

Vizitka

Ing. Miroslav Božik

Narodený:

27. júla 1954 v Šúrovciach

Vzdelanie:

Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, odbor Aplikovaná informatika a automatizácia v priemysle, postgraduálne štúdium na Katedre jadrovej fyziky a techniky FEI STU v Bratislave v odbore Bezpečnostné aspekty prevádzky jadrových zariadení

Pracovné pozície:

Atómové elektrárne Bohunice – od roku 1973 na rôznych prevádzkových a riadiacích pozíciách v jadrových elektrárnach A1, V1 a V2, SE-VYZ – vedúci oddelenia paliva VVER, vedúci odboru špeciálnych prevádzok, vedúci odboru nakladania s vyhoreným jadrovým palivom, JAVYS – riaditeľ sekcie správy majetku divízie VYZ

Aký prínos očakávate od nového organizačného usporiadania?

Vytvorenie samostatnej divízie pre vyradovanie JE A1 je dôležitým momentom na zabezpečenie realizácie vlastného vyradovania, ale aj na sprehľadnenie vykonávaných činností a s tým súvisiacich finančných tokov v rámci likvidačných procesov. Nastavenie jasných controllingových mechanizmov okrem prehľadu v nákladovosti jednotlivých etáp prác a dodávok umožní všetkým dozorujúcim orgánom jednoduchšiu kontrolu nad čerpanými prostriedkami. Ďalším dôležitým cieľom je zintenzívnenie a akcelerácia prác v procese vyradovania tejto jadrovej elektrárne.

Môžete stručne uviesť rámcové činnosti, ktoré sa realizujú počas vyradovania tejto elektrárne?

Po technickej stránke je proces vyradovania zložený zo súboru nezávislých činností z oblastí vývoja, výskumu, výroby a dodávok zariadení a realizácie unikátnych riešení pri likvidácii technologických systémov a stavebných konštrukcií, ktorých radiačný stav ovplyvnilo neštandardné ukončenie prevádzky. Súčasťou procesu bolo vyvezenie vyhoreného paliva, ďalej spracovanie rôznorodých rádioaktívnych odpadov z obdobia prevádzky elektrárne s vysokým obsahom bezpečnostne významných rádionuklidov, dekontaminácia a demontáž neprevádzkovaných zariadení, prípadne likvidácia stavebných konštrukcií a spracovanie rádioaktívnych odpadov vznikajúcich pri vyradovaní a vybudovanie dodatočných bariér. Ďalšie činnosti sú spojené s opravou, údržbou a rekonštrukciou zariadení využívaných pri vyradovacích prácach.

Elektráreň A1 ukončila prevádzku pred vyše tridsiatimi rokmi. Potrvá jej vyradovanie ešte ďalších niekoľko desaťročí?

Pri vyradovaní elektrárne A1 nie je možné použiť štandardné postupy prác. Hlavné dôvody vyplývajú z nehody v roku 1977 spojenej s poškodením vnútroreaktorových častí reaktora, jadrového paliva a následnými prácami pri odstraňovaní jej následkov. Samotnému procesu vyradovania predchádzalo relatívne dlhé obdobie od ukončenia prevádzky. V súčasnosti sú znalosti o charaktere a množstve rádiologického inventáru v Jadrovej elektrárni A1, ako aj o reálnych kapacitách jednotlivých technológií nakladania s rádioaktívnymi odpadmi na vyššej úrovni. V tomto kontexte je možné posúdiť spracovanie, úpravu a ukladanie rádioaktívnych odpadov z ostatných jadrových zariadení v lokalite Jaslovských Bohuníc a kvalifikovanejšie odhadnúť časový horizont ukončenia jednotlivých prác. Základné varianty vyradovania JE A1 boli prvýkrát komplexne zhodnotené v roku 1995. Vzhľadom na špecifickú stavu zariadenia elektrárne bol prijatý napokon variant kontinuálneho vyradovania s konečným stavom na tzv. „zelenú lúku“. To znamená, že

JAVYS

niektoré objekty elektrárne A1 budú zlikvidované, zastavané plochy budú vyňaté z pôsobnosti Atómového zákona a časť objektov postupne prejde pod správu jadrového zariadenia technológií spracovania a úpravy rádioaktívnych odpadov. V časovom horizonte je vyradovanie JE A1 rozčlenené na päť etáp s predpokladaným ukončením v roku 2033.

Podľa časového harmonogramu projektu vyradovania JE A1 mala byť prvá etapa ukončená v uplynulom roku. Aké práce boli charakteristické pre túto etapu?

Prvú etapu môžeme charakterizovať ako obdobie, počas ktorého boli činnosti zamerané na minimalizáciu vplyvu elektrárne na životné prostredie a na spracovanie vzniknutých rádioaktívnych odpadov, teda uvedenie elektrárne do radiačne bezpečného stavu. V menšom rozsahu sa zabezpečovali aj dekontaminačné činnosti na neprevádzkovaných zariadeniach s ich následnou demontážou a spracovaním vzniknutých rádioaktívnych odpadov. Súčasný bezpečnostný stav bol zhodnotený v dokumente Periodické hodnotenie jadrovej a radiačnej bezpečnosti JE A1 po ukončení I. etapy, ktorý je súčasťou legislatívneho procesu povoľovania realizácie II. etapy vyradovania, plánovanej na obdobie rokov 2008 – 2016. Jej cieľom je vyradovanie vonkajších aktívnych objektov a nízko aktívnych častí hlavného výrobného bloku.

Rozsah vyradovacích prác je veľmi náročný a vyžaduje si odborne zdatný personál. Zabezpečujete práce len vlastnými zamestnancami?

Okrem zamestnancov JAVYS sa na realizácii prác vyradovania JE A1 podieľali generálny dodávateľ prác a niekoľko ďalších firiem. Do činností I. etapy bolo zapojených veľa slovenských organizácií, ktoré získali profesijné znalosti a skúsenosti v tejto oblasti. Na výber dodávateľa na realizáciu prác a činností zahrnutých do II. etapy vyradovania v súčasnosti pripravujeme medzinárodný tender.

Vyradovanie najstaršej slovenskej jadrovej elektrárne je špecifické aj z pohľadu finančného krytia...

Náklady na vyradovanie boli doposiaľ hradené zo štátneho rozpočtu, prostriedkov Slovenských elektrární, ale najmä prostredníctvom Štátneho fondu na likvidáciu jadroenergetických zariadení a od roku 2006 je jediným zdrojom Národný jadrový fond.

Jadrová elektrárňa A1 sa spája s vaším prvým pracoviskom. Ako si spomínate na toto životné obdobie?

Je to už veľa rokov, čo som po skončení priemyslovky nastúpil do prvej slovenskej jadrovej elektrárne. Pochopiteľne, v pamäti sa mi vynárajú najmä príjemné spomienky. Rád spomínam na výborný kolektív, v ktorom som pracoval, priateľstvá, z ktorých mnohé pretrvávajú dodnes. Tu som si osvojil vlastnosti ako súdržnosť kolektívu, zanietenosť a odhodlanie spoznávať novú jadrovú techniku. A nezmazateľne sa mi s týmto obdobím spája určitý druh hrdosti na to, že som sa podieľal na uvádzaní do prevádzky, v tom období, výnimočného diela v našej krajine.

Ďakujem za rozhovor.

- mm -

Prevádzka jadrových zariadení JAVYS

Jadrová elektrárňa V1

Február 2008

Vo februári bola mimoriadne spoľahlivá, bezpečná a stabilná prevádzka 2. bloku. Počas celého mesiaca bol 2. blok prevádzkovaný na výkone 97 % a poskytoval podpornú službu – primárnu reguláciu výkonu.

Marec

V tomto mesiaci bol 2. blok prevádzkovaný spoľahlivo a bezpečne s aktivovanou primárnou reguláciou a v menšej miere terciárnou reguláciou. V súlade s prípravou prevádzky bol 2. marca na niekoľko hodín znížený výkon bloku na 54 % z dôvodu plánovaných skúšok ochrán a blokad zariadení sekundárneho okruhu a turbogenerátorov TG 21 a TG 22. Po ich ukončení, pretože bol prebytok výkonu v elektrizačnej sústave, bol blok preradený do studenej zálohy. V ranných hodinách 3. marca bol odstavený turbogenerátor TG 21 prifázovaný k ES SR. Výpadok výroby skúškami ochrán a blokad dosiahol 3 377,27 MWh a výpadok výroby studenou zálohou bol 1 536,68 MWh.

Výroba elektriny v JE V1

1. blok Odstavený v roku 2006

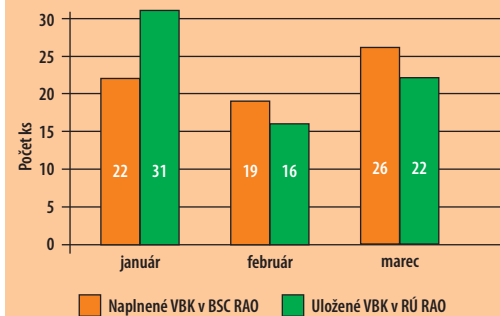
2. blok

Od začiatku roka 911 546 MWh

Od začiatku prevádzky 79 677 998 MWh

JE V1 156 370 465 MWh

Naplnené a uložené vláknotbetónové kontajnery

Celkový počet uložených vláknotbetónových kontajnerov 1 599

JAVYS ekoinfo

Vplyv prevádzok Jadrovej a vyradovacej spoločnosti, a.s., na životné prostredie január – marec 2008.

Atmosféra

01 – 03/2008	Aktivita rádionuklidov v plynných výpustiach								
	JE V1			VYZ A1			MSVP		
	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu
Vzácné plyny (TBq)	0,892	2 000	0,045 %	**	*	*	**	*	*
Aerosóly (MBq)	9,036	80 000	0,011 %	0,841	940	0,090 %	0,175	300	0,060 %
Jód (MBq)	0,657	65 000	0,001 %	**	*	*	**	*	*

* limit nie je stanovený ** hodnoty sa nemerajú

Hydrosféra

Váh a Dudváh – limit podľa rozhodnutia č. KÚŽP-1/2006/00273/Fr vydaného KÚŽP Trnava

01 – 03/2008	Prevádzka	Jednotka	Ročný limit množstva vypúšťaných odpadových vôd	Vypustené množstvo odpadových vôd	% plnenia z ročného limitu	Množstvo odobranej vody z vodnej nádrže Sĺňava
Váh	JAVYS (VYZ, JE V1)	m ³ .mesiac ⁻¹	8 924 688	1 068 765	11,97	3 509 440
Dudváh	JAVYS (JE A1, JE V1)	m ³ .mesiac ⁻¹	315 360	77 760	24,65	-

01 – 03/2008	Aktivita rádionuklidov v odpadových vodách recipientu Váh					
	JE V1			VYZ		
	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu	Výpusť	Limit	Čerpanie limitu
Korózne a štiepne produkty (MBq)	5,414	13 000	0,042 %	28,17	12 000	0,23 %
Trícium (GBq)	300,2	20 000	1,501 %	43,00	10 000	0,43 %

Viac informácií nájdete na webovej stránke www.javys.sk.

Kultúra bezpečnosti

Jedným zo základných princípov riadenia jadrovej bezpečnosti je kultúra bezpečnosti. V spoločnosti JAVYS sa úroveň kultúry bezpečnosti udržuje prostredníctvom akčného plánu, ktorý nám predstavil vedúci odboru jadrovej bezpečnosti Ing. Aladár Beták.

Môžete nám ozrejiť pojem kultúra bezpečnosti?

Pojem kultúra bezpečnosti sa týka ľudského aspektu a zahŕňa profesionálny prístup k pracovným činnostiam vo všetkých oblastiach súvisiacich s prevádzkou jadrových zariadení, pričom sa dôraz kladie hlavne na precíznosť, opatrnosť, predvídavosť a komunikatívnosť. V jadrovej energetike, na ktorú je zameraná pozornosť z hľadiska vplyvu na obyvateľstvo a životné prostredie, nadobúdajú tieto požiadavky na personál kľúčový význam.

Na aké hlavné oblasti ste sa zamerali v akčnom pláne?

Akčný plán v zásade sumarizuje úlohy pre jednotlivé útvary spoločnosti JAVYS, ktoré by mali viesť k neustálemu zdokonaľovaniu ľudskej činnosti a zasahujú do niekoľkých oblastí. Vysoká pozornosť je venovaná kultúre bezpečnosti najmä z pohľadu ukončovania prevádzky JE V1 a zameriavame sa hlavne na udržanie motivácie prevádzkového personálu. Snažíme sa skvalitniť spätnú väzbu zo skúseností z prevádzky jadrových zariadení, zvýšenie bezpečnostného uvedomenia a zaangažovanosti personálu JAVYS na bezpečnej a spoľahlivej prevádzke jadrových zariadení a predchádzanie vzniku prevádzkových udalostí s vplyvom ľudského faktora. Nezabudli sme ani na dodržiavanie princípov kultúry bezpečnosti zo strany personálu dodávateľských organizácií, ktorý sa taktiež zúčastňuje na mnohých činnostiach súvisiacich s jadrovou bezpečnosťou.

Aké máte skúsenosti so spätnou väzbou?

Spätná väzba je proces, ktorý zabezpečuje, aby nedochádzalo k opakovaniu rovnakých problémov. Spoločnosť JAVYS nadviazala na dlhoročnú tradíciu tohto procesu, ktorý bol zavedený v SE, a.s. V procese spätnej väzby je zainteresované široké spektrum pracovníkov rôznych špecializácií, ktorí sa zúčastňujú procesu zlepšovania činností. Snažíme sa, aby boli hlásené aj zdanlivo nevýznamné problémy v prevádzke. Zo skúseností z rôznych prevádzkových havárií vo svete je známe, že prispievateľmi boli aj problémy, ktorým v minulosti nikto nevenoval pozornosť. Na to, aby tento systém fungoval, je potrebná hlavne motivácia personálu, ktorý sa zúčastňuje na hlásení a riešení jednotlivých prevádzkových udalostí.

Z hľadiska jadrovej bezpečnosti riešenie nie je zamerané na ekonomickú stránku, ale na zdokonaľovanie činností personálu a tým aj na odstraňovanie príčin rôznych problémov pri rutinnej činnosti. Plán kultúry bezpečnosti je preto zameraný aj na rôzne formy motivácie personálu k zaznamenávaniu a riešeniu čo najväčšieho počtu udalostí bez následkov.

Ďakujem za rozhovor.

- mm -

O činnosti OIK Bohunice

Členovia Občianskej informačnej komisie Bohunice sa zišli 19. marca v bohunickom kaštieli na druhom riadnom zasadnutí. Akým témam sa venovali, sme sa opýtali tajomníka komisie **Ing. Dobroslava Dobáka**.

„Komisia prerokovala návrh informačného letáku, ktorý bude obsahovať informácie o štatúte, členoch komisie vrátane kontaktu na nich, ako aj o zakladajúcich subjektoch, čiže ZMO regiónu Jaslovské Bohunice, bohunických jadrových elektrárňach, Slovenských elektrárňach a JAVYS-e. Leták bude distribuovaný do domácností v regióne pôsobenia združenia. Na programe zasadnutia bola i príprava organizácie seminára s názvom Súčasnosť a budúcnosť jadrovoenergetickej lokality Bohunice, ktorý sa uskutoční 12. júna v priestoroch JAVYS-u v Jaslovských Bohuniciach. Na podujatie sú pozvaní predstavitelia štátnej správy, samosprávy a prevádzkovateľa bohunických jadrových zariadení.

Súčasťou marcového rokovania členov bohunickej komisie bolo stretnutie s vrcholovými predstaviteľmi spoločností Slovenské elektrárne a JAVYS. Členovia OIK sa zaujímali okrem iného aj o aktuálny stav v súvislosti s rozhodnutím o výstavbe nového jadrového zdroja na Slovensku.“

- mm -

V reaktore už nie je palivo

Odstavený 1. blok JE V1 je v novom prevádzkovom režime. Z režimu 5 prešiel do režimu 2, čo znamená, že v aktívnej zóne reaktora sa nenachádza žiadne jadrové palivo. Posledná palivová kazeta z reaktora bola vyvezená 14. februára o deviatej hodine a premiestnená k ostatným do bazénu skladovania vyhorého jadrového paliva.

Vyvezenie paliva sa realizovalo po jeho ročnom chladení v reaktore podľa pracovného programu vyvážky paliva pre 1. blok, ktorý schválil Úrad jadrového dozoru SR. Postupnosť realizovaných prác je v súlade s Konceptiou ukončovania prevádzky JE V1.

- r -

Energia okolo nás

Informačné centrum JAVYS v spolupráci s Galantským osvetovým strediskom zorganizovalo vzdelávací cyklus – Energia okolo nás. Na prednáškach 12. až 15. februára sa zúčastnilo takmer 400 žiakov a pedagógov základných a stredných škôl z Galanty. Žiaci a študenti sa dozvedeli, ako pracujú jadrové elektrárne, ako je zaistená ich bezpečnosť proti haváriám, aký majú vplyv na prostredie, v ktorom žije človek. Mali možnosť prezrieť si dozimeter – zariadenie, ktoré monitoruje prítomnosť rádioaktívneho žiarenia i odskúšať ho na cvičnom žiariči. Slovný výklad sa striedal s premietaním filmov a multimediálnych programov Dobrodružstvá levíka Elka, Mocný atóm, Objavovanie energie a Bezpečná energia. Prostredníctvom fotografií sa žiaci „premiestnili“ priamo do areálu elektrární v Jaslovských Bohuniciach, kde ich upútali obrovské chladiace veže.

Andrej Popluhár

O energii aj v Leviciach

Čo je energia, kde všade sa vyskytuje a ako sa premieňa do podoby, ako ju najviac poznáme, boli témy informačno-vzdelávacej akcie Energia okolo nás v Leviciach. Na prelome marca a apríla, počas troch dní v Kultúrnom dome Družba lektori Informačného centra JAVYS formou prednášok priblížili 518-im

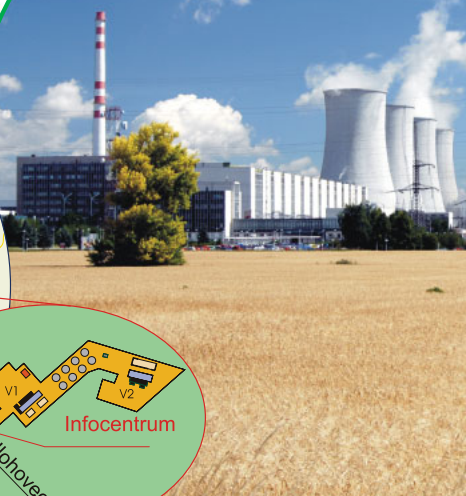
žiakom základných a stredných škôl informácie o energetike, prevádzke jadrových elektrární, nakladaní s rádioaktívnym odpadom. Program podujatia bol prispôsobený rôznym vekovým skupinám a úrovňam vedomostí žiakov z oblasti prírodných vied. Mladší žiaci sa hrovou formou oboznámili s rôznymi druhmi elektrární a výrobou elektriny na Slovensku. Nakoľko bývajú v okolí elektrárne Mochovce, veľkú pozornosť lektori venovali práve prevádzke jadrových elektrární a ich vplyvu na životné prostredie regiónu.

Starším žiakom a študentom stredných škôl boli okrem iného určené informácie o záverečnej časti jadrovej energetiky, hlavných činnostiach spoločnosti JAVYS, a.s., a jej jadrových zariadeniach v Mochovciach. Dozvedeli sa množstvo informácií o technológiách spracovania rádioaktívnych odpadov a ich ukladaní v Republikovom úložisku RAO v Mochovciach. Tatiana Éhnová

Neváhajte a príd'te k nám do Infocentra JAVYS v Jaslovských Bohuniciach

Spoznáte tu svet atómov a jadrovej energie Ponúkame prezentácie a exkurzie

- Strojovňa, bloková dozorná a reaktorová sála JE V1
- Bohunické spracovateľské centrum RAO
- Medzisklad vyhoreného paliva
- Republikové úložisko RAO v Mochovciach

Kontaktujte nás a dohodnite si termín návštevy.
Tel.: 033/531 23 31, 33 54, fax: 033/559 15 35, e-mail: info@javys.sk
Otvorené celoročne v pracovných dňoch od 8.00 do 15.00 h

www.javys.sk

K cyklookruhu okolo Sĺňavy

Kedysi veľmi dávno zvolal Stvoriteľ všetky rieky, aby im určil kadiaľ majú tečť. Prišli všetky, jedna však neskoro.

...„už teraz si neporiadna,“ káral ju, „preto budeš veky blúdiť krajinou bez pevných brehov a staneš sa obávanou až dovtedy, dokiaľ ťa niekto nespúta!“ A tak, nemajúc pevné hranice, často sa vylievala a roky blúdila okolím. Bolo to tak dlho, že si to všimli aj ľudia a výstižne ju nazvali Vagus, čo znamená bludný, spomína sa v povesti.

Lodenica na Sĺňave

V minulosti sa Váh často vylieval a spôsoboval značné škody.

Pri najväčšej povodni 26. augusta 1813 zahynulo v jeho vodách 287 ľudí, veľa dobytky a škody sa odhadovali na stámilióny.

Po čase však človek určil rieke koryto, postavil hrádze a priehrady, vytvoril vodné nádrže,... pri Piešťanoch postavil Drahovskú hať a zatopenú plochu pred ňou nazval Sĺňava.

Kedysi sa menovala len tak obyčajne – Piešťanské jazero, od roku 1961 sa však nazýva Sĺňava. Jej pomenovanie vzišlo z verejnej súťaže a uchytilo sa. Dnes už možno nikoho nenapadne, že sa mohla volať napr. Vážka, Jagavá... či Marína, čo boli ďalšie poslané návrhy. Na jej pravom brehu boli vybudované strediská vodných športov, poniže nich vzniklo malé mokradové jazierko, ktoré zakvitá lekňami a ožíva prítomným vtáctvom.

Na ľavej strane Sĺňavy, v Ratnovskej zátok, sú vybudované vleky pre vodné lyžovanie a v jej strede vznikol v rokoch 1976 – 1978 navezením štrkopieskov na ploche 2,8 ha Vtáčí ostrov, na ktorom hniezdi množstvo vtáctva. Od roku 2004 je Sĺňava ako chránený areál zaradená do Národného zoznamu chránených území a patrí aj do zoznamu významných vtáčích území v Európe.

V Ratnovskej zátok

Na hrádzi Sĺňavy

Popis cesty k Sĺňave

Z Jaslovských Bohuníc sa vydáme cez Malženice do Veľkých Kostolian po štátnej ceste č. 504.

Tu za mostom cez potok odbočíme vpravo a pokračujeme do Maduníc. V severnej časti obce prejdú štátnu cestu č. 61 prideme k hrádzi Vážskeho kanála. Popod ňou bicyklujeme na sever štrkovou, neskôr asfaltovou cestou, obídeme rybníky a záhradkársku osadu po ľavej strane, ako aj objekty Drahovskej hate po pravej strane. Na hrádzi Sĺňavy budeme mať za sebou asi 26 km. Na pravo zbadáme vstupnú bránu areálu hate, ktorá býva už pravidelne otvorená od začiatku mája do konca septembra počas pracovných dní od 15.00 do 20.00 h a cez víkendy od 10.00 do 20.00 h, takže je vytvorený súvislý, viac ako jedenástkilometrový, cyklookruh okolo jazera. Na strane Piešťan je od minulého roka novonahnutý asfaltový povrch a na viacerých miestach okruhu je možnosť občerstvenia. Priamo v areáli hate sa dozvieme z informačných tabúl zaujímavosti o tomto vodnom diele.

Bicyklovanie okolo Sĺňavy je príjemné a nenáročné. Postretáme tu domácich aj cudzích, peších, aj na kolieskových korčuliach, ale najmä na bicykloch. Počas pekného víkendového dňa prejde týmto okruhom asi 1 500 ľudí.

Mosty z medailí

Osobnosť Williama Schiffera bude pripomíňať aj publikácia s príznačným názvom Mosty z medailí. Pochádza z pera Petra Horvátha a Zdenka Šimka. Formou memoárov významných osobností predstavuje čitateľom život a dielo tohto veľikána, rodáka zo Zvončína. Na vyše dvesto stranách táto kniha ponúka 47 samostatných príbehov odhaľujúcich ľudskú a umeleckú tvár W. Schiffera. Pôvodný zámer vydať knihu ako dar k umelcovým 87. narodeninám prekázala nečakaná smrť. Publikácia reflektuje aj poslednú rozlúčku so Schifferom na trnavskom cintoríne.

Titulná strana novej knihy o W. Schifferovi

Madunice v Guinnessovej knihe rekordov

Obec Madunice sa pýši zápisom v Guinnessovej knihe. Rekordom sa stal najdlhší cibuľový veniec na svete s dĺžkou 163 metrov. Bol vytvorený osemnásťčlenným tímom počas minuloročných cibuľových slávností.

Lov na deličku v Jaslovských Bohuniciach

V sobotu 5. apríla žila obec Jaslovské Bohunice rybolovom. Miestne občianske združenie Meander v spolupráci s krúžkom športového rybolovu pri MsO SRZ Trnava zorganizovalo ukážku športového rybolovu – lov na deličku. Po ukážkach prítomní mohli diskutovať na tému športový rybolov. V Jaslovských Bohuniciach sa na tomto podujatí zúčastnil reprezentant SR a štátny tréner juniorského reprezentačného družstva SR U-18 Jiří Smaha, nominant do reprezentácie SR U-22 Tomáš Mindák, minuloročný bronzový medailista z MS kadetov a juniorov Juraj Smaha a ďalší milovníci tohto športu.

Do Maduníc príde nový investor

Do obce Madunice v blízkej budúcnosti zavíta nový investor, ktorý vytvorí približne 80 pracovných miest. Šesť veľkopriestorových hál na logisticke a výrobné účely chce v priemyselnej zóne obce Madunice vybudovať v priebehu nasledujúcich dvanástich mesiacov firma Draškovič s.r.o. zo Šale. Na viac ako 135-tisíc m² veľkom pozemku plánuje preinvestovať spolu 900 miliónov Sk. Starostka obce Alena Jelušová upozorňuje na potrebu privádzača na diaľnicu v smere do Piešťan tak, aby kamiónová preprava pre firmy v priemyselnom parku, ale i prechádzajúce, nebola nasmerovaná na stred obce, ako je to doteraz. „Obávam sa, že ak nebude vybudovaný vjazd a výjazd na diaľnicu, tak si to môže investor rozmyslieť,“ povedala Alena Jelušová. Skladovacie priestory, ktoré chce spoločnosť vybudovať, dostanú svoju definitívnu podobu až podľa konkrétnych požiadaviek jednotlivých firiem. Územie, na ktorom sa má stavba realizovať, bolo doteraz využívané na poľnohospodárske účely.

Libriáda – knižný salón 2008

Kniha patrí k najdôležitejším médiám. Jej význam v spoločnosti mal za cieľ zvýrazniť knižný salón Libriáda 2008. Počas dvoch dní 27. – 28. 4. 2008 sa trnavská športová hala stala miestom, kde svoju knižnú ponuku malo možnosť prezentovať celkovo 15 vydavateľstiev. Veľtrh bol orientovaný hlavne na deti a mládež. Podujatie pripravil Trnavský samosprávny kraj, mesto Trnava a Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave. Predseda TTSK Tibor Mikuš vysvetlil dôvod prijatia záštity nad týmto podujatím slovami: „Verejnosti treba neustále zdôrazňovať, že kniha vzdeláva, ale aj vychováva a poskytuje príjemné

zážitky“. Program Libriády bol spestrený o stretnutia a autogramiády známych spisovateľov. Pre školákov pripravili organizátori v spolupráci s centrom voľného času Kalokagatia tvorivé dielne a pre najmladšiu generáciu Trinástu komnatu s bábkovým divadlom a interaktívnymi hrami.

TTSK pomôže pri riešení problémov Rómov

Trnavský samosprávny kraj pomôže pri riešení rómskej problematiky za účelom skvalitnenia života tohto etnika. Od 8. apríla Úrad Trnavského samosprávneho kraja zriadi referát pre riešenie rómskej otázky. „Symbolicky, pri príležitosti Medzinárodného dňa Rómov, chceme zareagovať, pretože aj v našom kraji máme rómskych spoluobčanov. Sú často na okraji spoločnosti a máme záujem pomôcť integrácii, vzdelávaniu a k zlepšeniu životných podmienok,“ povedal o zriadení referátu predseda TTSK Tibor Mikuš. Novovytvorený referát pre riešenie rómskej otázky bude viesť Erika Razgyelová, ktorá vykonáva dobrovoľnícku činnosť zameranú na pomoc rómskej komunite a má skúsenosti s vypracovávaním a predkladaním projektov v rámci rôznych výziev.

Deň učiteľov

Dôležitosť a význam každého učiteľa podčiarkuje každoročne 28. marec – Deň učiteľov. Pri tejto príležitosti pripravil Trnavský samosprávny kraj oceňovanie pedagogických a iných zamestnancov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK. Slávnosť sa konala 26. 3. 2008 v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika v Trnave. Predseda TTSK Tibor Mikuš odovzdal pamätnú medailu Jozefovi Feinerovi za 42-ročné pôsobenie vo výchove mladej generácie v Strednom odbornom učilišti železničnom Trnava, z toho 33 rokov vo funkcii riaditeľa školy. Trnavský samosprávny kraj týmto gestom chcel osobitne oceniť podiel Jozefa Feinera na budovaní školy. Na slávnosti sa okrem medaily odo-

vdalo takmer 50 pamätných listov za celoživotnú prácu a mimoriadne výsledky dosiahnuté vo výchovno-vzdelávacom procese, na úseku starostlivosti o deti, mládež a šport, za vzdelávanie nadaných a talentovaných, ako aj zdravotne postihnutých žiakov a študentov, za prácu a výsledky, ktoré robia dobré meno TTSK.

Foto: Ivan Krajčovič

Mesto Trnava oceňovalo významné osobnosti a kolektívy

Šesť osobností si z rúk primátora Trnavy Štefana Bošnáka prevzalo v nedeľu 2. marca ocenenia za zvlášť významné zásluhy o mesto Trnava a jeho obyvateľov. Čestnými občanmi Trnavy in memoriam sa stali utečenci z koncentračného tábora v Osvienčime a autori medzinárodne známeho svedectva o zverstvách na ľudoch, Alfréd Wetzler a Rudolf Vrba (známejší pod menom Walter Rosenberg). Radnica im udelila ocenenie za prístup k životu a lásku k blížnemu prejavenu aj v najťažších životných chvíľach. Za A. Wetzlera prevzala ocenenie jeho dcéra Tatiana Kernová, za Rudolfa Vrba starosta obce Lubina Milan Ostrovský. Treťou tohtoročným čestným občanom Trnavy sa stal sklenár Lukáš Kopčan, ktorý dostal ocenenie pri príležitosti významného životného jubilea.

Nositeľom Ceny mesta Trnava sa stali Matej Horina za úspešnú športovú reprezentáciu mesta a Peter Radványi za rozvoj i prehĺbenie kultúrneho uvedomenia a dlhodobú reprezentáciu Trnavy v oblasti hudby.

Uznanie za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava bolo udelené kladivárskemu rekordérovi Liborovi Charfreitagovi ml. za výnimočné športové úspechy v roku 2007, kedy získal bronz na majstrovstvách sveta v Osake. Pri príležitosti životného jubilea, za dlhoročnú reprezentáciu mesta a osobný prínos do slávnej histórie trnavského futbalu, bolo uznanie udelené aj Ladislavovi Kunovi.

Tekovské koliesko v Tlmačoch

Prehliadku ľudovej slovesnosti detí materských škôl v oblasti folklóru pod názvom Tekovské koliesko zorganizovali Mestské kultúrne stredisko Tlmače, Materská škola Tlmače-Lipník a Miestny odbor Matice slovenskej. Spoločenský dom zaplnili 11. marca deti z deviatich materských škôl čilejkárskeho regiónu, desiatku doplnili hostia z Málaša. Úvodné slovo patrilo riaditeľke MsKS Alene Senesiovej a primátorovi Mgr. Miroslavovi Považanovi, ktorí účinkujúcim zaželali, aby sa im v Tlmačoch dobre hralo, spievalo a tancovalo.

Po ich privítaní už javisko patrilo deťom. Jednotlivé vystúpenia moderovali žiaci tlmačskej ZŠ Renáta Holubíková a Juraj Kukla. V programe vystúpili deti z MŠ Nová Dedina, Starý Tekov, Hronské Kľačany, Čajkov, Kozárovce, Tlmače-dolná časť, Málaš, Tlmače-Lipník, Hronské Kosihy a Rybník.

Úprimné záverečné poďakovanie a obdiv vyslovila deťom, pedagógom a organizátorom prehliadky inšpektorka Oľga Kurpašová z Krajského školského úradu. Pamätné listy a vecné ocenenia odovzdali zástupcom zúčastnených škôl za organizátorov prehliadky riaditeľka MŠ Tlmače-Lipník Klára Medzihradská a predseda MO MS Tlmače Mgr. Július Žúbor. Poďakovať treba všetkým, ktorí sa pričínili o znovuoživenie tejto krásnej myšlienky. Viesť deti k uchovávaní tradícií, rozvíjať v nich lásku k ľudovej slovesnosti už od útleho detstva je mimoriadne dôležité. Už tam môže byť zasiaté semienko, ktoré vyrastie a bude sa rozvíjať do krásy tak, ako viac než polstoročie tlmačský Folklórny súbor Vatra. Vanda Prandorfyová

Aby nám Slovenská brána nezmizla pred očami...

Pohľad na súčasný stav oblasti, torzo Slovenskej brány v pozadí.

Keď prechádzame smerom od Levíc do Hronského Beňadika, naskytne sa nám pohľad na jednu z najkrajších scenérií toho, čo v oblasti južného Slovenska príroda vytvorila, Slovenskú bránu. Nazýva sa tak úzky prielom, geomorfologický útvar pri Kozárovciach a Tlmačoch, ktorým opúšťa rieka Hron vrchovité stredné Slovensko a vchádza do Podunajskej nížiny. Dnes je však táto lokalita silne narušená kameňolomami z dvoch strán. O záchranu toho, čo z pôvodného útvaru Slovenskej brány zostalo, sa chce pokúsiť poslankyňa OčZ v Rybníku, predsedníčka Komisie životného prostredia Oľga Bajanová. Spoločne so synom už niekoľko mesiacov listujú v archívoch, kontaktujú inštitúcie, oslovujú historikov s jediným zámerom, dosiahnuť ukončenie prác v kameňolome Galiba nachádzajúcom sa v rybníckom katastri.

„Petícia je jediný krok, ako dať na vedomie, že Slovenská brána sa nám stráca pred očami. Stačí sa len pozrieť, keď ideme smerom do Kozároviec, aký je tam už vyhlbený kráter. Ak budú odstrelý pokračovať týmto tempom, torzo Slovenskej brány zmizne čoskoro celkom,“ hovorí O. Bajanová.

Ako ďalej uvádza, pri listovaní kartografických máp vydaných v uplynulých desaťročiach vidieť postupné zmenšovanie danej lokality. Kameň andezit sa na Kusej hore začal ťažiť začiatkom 20. storočia, v roku 1905. Prácou v kameňolome bola priaznivo ovplyvnená zamestnanosť a život v okolitých obciach. Počas I. ČSR tu pracovalo do 130 robotníkov, za Slovenského štátu dokonca na dve zmeny 240 robotníkov. V marci 1951 boli andezitové kameňolomy vyvlastnené. „Pamätám si na to, že ešte po vojne bola táto skala iba slabou narušená. Teraz sa odtiaľ odvážajú tisícky ton, za posled-

REGIÓN

né roky sa kráter prehĺbil niekoľkonásobne. Otázne je, o koľko prekročil dobývacie priestor súčasný užívateľ kameňolomu. Rybníčania, ktorí bývajú na Železničnej ulici, hovoria aj o silnejších vetroch, aké tu kedysi nebývali. Oblasť sme si boli aj pozrieť, na lúkach nad kameňolomom sú už pukliny. Navyše areálom kameňolomu vedie cesta, dnes zahradená rampou a chránená zúrivým psom. Cesta bola verejná, prešli po nej aj autá do Krivína. V tom, že by mala byť verejná stále, nás utvrdzuje fakt, že priamo po nej vedie modrá turistická značka začínajúca pri bytovke za železničným priestorom v Ilmačoch. Snažíme sa preto získať čo najviac informácií, kontaktujeme úrady a hľadáme cesty, ako ďalej. Jediným reálnym riešením, ako v nás prebudiť povedomie, je spísanie petície za záchranu Slovenskej brány. Aj keď pôjdeme od domu k domu, tento zámer nevzdáme. Dotknuté je predsa celé územie, nielen naša obec. Mizne nám tu pred očami vzácna lokalita a nesmieme to nechať tak," dodáva O. Bajanová.

Podľa vyjadrenia a písomného stanoviska Krajského úradu životného prostredia Nitra, zaslaného v uplynulých týždňoch ako odpoveď synovi O. Bajanovej, je kameňolom Kusá hora súčasťou dlhodobejšieho zámeru o vyhlásenie maloplošného chráneného územia. Približne pred 2 – 3 rokmi sa uskutočnilo rokovanie o pokračovaní ťažby, pričom uvedená lokalita Skala (276 m n. m.) bola z rozšírenia lomu vyňatá a ťažbou nemá byť zasiahnutá. KÚŽP Nitra ich písomne ubezpečil, že po konzultácii so Správou chránenej krajiny oblasti Ponitrie im bolo prisľúbené, že sa budú daným problémom zaoberať a v priebehu vegetačného obdobia 2008 tu bude vykonaný monitoring biotopov, rastlinných a živočíšnych druhov. Na jeho základe rozhodnú, či bude vypracovaný projekt na vyhlásenie lokality za osobitne chránené územie.

O riešenie tejto otázky sa začal zaujímať aj starosta obce, ktorý na podnet poslankyne O. Bajanovej sľúbil k tejto téme zvolať mimoriadne zastupiteľstvo. Vo VZN obce Rybník z roku 2005 je totiž uvedené, že využívanie územia na plochách archeologických lokalít a na ploche uvažovaného chráneného areálu Slovenská brána je obmedzené a limitované. Doterajšia ťažba v kameňolome zničila praveké hradisko z mladšej doby bronzovej a pokračuje ďalej, hoci pár metrov od ťažobnej jamy sa realizujú ďalšie vykopávky pod vedením profesora Bátoru zo SAV Nitra. Podľa slov O. Bajanovej je potrebné uviesť na správnu mieru adekvátnosť ochrany tejto lokality. Navyše lokalita Slovenská brána je od začiatku 20. storočia aj súčasťou útvaru nazývaného Porta Slovenica. Prednedávnom preto oslovili renomovaného historika Pavla Dvořáka, ktorý vyjadril potešenie, že ešte sú aktívni ľudia, ktorým záleží na krajine, v ktorej žijú. Ak si prelistujeme monografiu o obci Rybník z roku 2000 autora Jána Horniačika, dočítame sa v nej, že pôvodný tvar južnej časti Slovenskej brány je výrazne porušený a pôvab ľudskou činnosťou nedotknutého územia sa stráca necitlivým prístupom, keď sa spracovanie kameňa v tomto priestore rozšírilo o spracovanie produktov na zmes pre úpravu povrchu ciest. Je teda najvyšší čas zmobilizovať sa a konať. Pretože sa nám ľahko môže stať, že nám naša Slovenská brána, v minulosti dôležitý strategický cestný bod, zmizne pred očami.

-sak-

Prezident SR Ivan Gašparovič navštívil Levice

Hlavu štátu privítal 11. apríla na pôde mesta primátor Ing. Štefan Mišák, ktorý mu predstavil aktuálny vývoj v Leviciach i v regióne. Prezident Ivan Gašparovič následne diskutoval na radnici s predstaviteľmi mestskej samosprávy, štátnej a verejnej správy, poslancami Nitrianskeho samosprávneho kraja, ako i poslancami Mestského parlamentu mládeže. Vo svojom úvodnom príhovore im poďakoval za prácu v prospech mesta a regiónu. Osobitne vyzdvihol skutočnosť, že mestskí poslanci na rozdiel od veľkej politiky nemajú problém spolupracovať v prospech občana svojho mesta. V diskusii obhajoval vstup Slovenska do eurozóny. Vyslovil presvedčenie, že kritériá splníme a v máji dostaneme oficiálny súhlas na prijatie jednotnej európskej meny od 1. 1. 2009.

Následne sa prezident stretol so študentmi a pedagógmi základných a stredných škôl mesta, s ktorými hovoril najmä o pripravovanom školskom zákone. Podľa prezidenta je reforma školstva nevyhnutná a je presvedčený, že nový zákon bude užitočný. To, či sa nový školský zákon osvedčí, podľa hlavy štátu ukáže až čas, ale to neznamená, že zostane nemenný a neskôr ho nebude možné novelizovať. Študenti boli zvedaví aj na politické témy, šport i súkromie prezidenta republiky.

-sak-

Počas návštevy Levíc prezident SR Ivan Gašparovič nevynechal ani prehliadku výstavy Príroda okolo nás v DK Družba v rámci 12. ročníka Levických poľovníckych dní.

Jar v záhradke

Apríl a máj sú mesiace najvhodnejšie na sadenie, presádzanie rastlín, ale aj strihanie stromov či krov a úpravu pôdy.

Ak ste s prácou v zeleninovej časti vašej záhrady ešte nezačali, je najvyšší čas. Záhony treba očistiť od buriny, okopať ich a pohnojiť. Pokiaľ je pôda veľmi suchá, treba ju výdatne polievať.

Sadenie

Sadiť môžete takmer každú skorú zeleninu. Šalát, kapustu, kel, kaleráb, karfiol, naklíčené zemiaky, ešte stále môžete sadiť cesnak a cibuľu sadzačku. Po výsadbe nezabudnite rastliny pravidelne polievať a kypriť zem.

Teplomilné druhy zeleniny ako sú paradajky, paprika a uhorky sadíme do črepníkov alebo hrantíkov, a to v chránenom prostredí. Ak ste v marci nestihli zasiať napr. pór, redkvičku, šalát, hrach či kôpor, pokojne ich môžete sadiť aj v tomto období, a to priamo von, do záhrady.

Trvalky

Práve v tomto období je ideálny čas na vysádzanie, delenie a presádzanie trvaliek. Ak chcete mať záhradku stále rozkvitnutú, vyberajte si druhy rastlín s rôznymi dobami kvitnutia.

Dreviny

Na jar – najlepšie v apríli – je vhodné vysádzanie stálezelených, ihličnatých, ale aj opadavých drevín v koreňových baloch. Po nich sadíme vresovité rastliny a stálezelené dreviny, ktoré sú súčasťou živých plotov. Všetky druhy drevín sadíme do rovnakej hĺbky, ako boli sadené v škôlke. Dreviny treba výdatne polievať a ak chcete, aby vám rýchlejšie rástli, aj prihnojiť.

Strihanie

Ak sa chystáte upravovať svoj živý plot, neváhajte. Ihličnaté aj stálezelené dreviny napríklad krušpán si to doslova vyžadujú. V tomto období sa tiež prerezávajú ruže, tie skôr vysadené môžete skrátiť na 3 až 8 očiek.

Jahody

Záhon s jahodami treba vyčistiť, jednotlivé trsy okopať a zbaviť ich zaschnutých listov.

Modus: Francúzska priestorová kultúra

Renault razí zaujímavú filozofiu. Vo viacerých segmentoch priniesol zaujímavé, ba až prevratné autá a po čase k nim pridal ich väčších súrodencov. Aby zákazníci hneď vedeli o čo ide, pridal im do názvu slovko grand. Medzi najnovšie zväčšené rodinné prírastky patrí Renault Grand Modus. O svojich schopnostiach nás presviedčal s najsilnejším naftovým motorom. Väčší Modus si s menším bratom nepomýlite. Spredu dostal krajšiu masku a vyzerá, akoby dizajnéri Modusu dotiahli niektoré drobnosti, ale nechceli uvádzať vynovený model, tak radšej predstavili ďalší modelový rad. Prečo Grand? Pretože na dĺžku pribral úctyhodných 190 mm. Teraz na zaparkovanie potrebuje minimálne 4 035 mm na dĺžku. Šírka s výškou ostali rovnaké, zmenil sa ešte rázvor osí kolies. Oproti krátkej verzii pribudlo 95 mm na 2 572 mm. Zo zmenených pomerov ťažia cestujúci na zadných sedadlách a batožina. V základnom usporiadaní so sedadlom posunutým na doraz dozadu má priestor 305 litrov, maximálne do auta naložíte 1 455 litrov. Zadívaj sa cez presklenú strechu a pojem priestor náhle stratí hranice. Spočinitie za volantom sprevádza príjemné zistenie. Pozeráte sa na ovládacie prvky vlastnej značky Renault. Všetky podstatné informácie získate z digitálnej obrazovky v strede palubnej dosky. Sedenie vo zvýšenej polohe prispieva k výhľadu do všetkých strán. So sedadlami zadného radu sa manipuluje veľmi jednoducho, takže batožinový priestor rýchlo prispôsobíte aktuálnym požiadavkám. Bez dlhšieho rozmýšľania bude Renault Grand Modus asi ľahkou voľbou pre krajšiu časť ľudstva. Posilňovač riadenia im ochotne pomôže pri manévrovaní v uliciach a na parkoviskách. Úsporný naftový motor s objemom 1,5 litra a výkonom 63 kW (85 k) nie je nejaký trhač asfaltu, ale 200 Nm vie pružne reagovať v akejkolvek situácii.

Foto: © Barbora Krížová

„Práca v záhradke – to je môj svet,“

tvrdí o sebe herečka Eva Večerová. Popri práci v divadle Andreja Bagara v Nitre sa stíha venovať študentom herectva na konzervatóriu aj na vysokej škole a každúcky deň čo-to porobí aj vo svojej záhradke.

Konečne prišla jar, všetko naokolo kvitne, tešíte sa?

Že sa pýtate. Jar je to najúžasnejšie obdobie, aké môže byť. Milujem prácu v záhrade, s hlinou, rastlinkami. Je to taký malý zázrak, keď zasadíte do kúska zeme semienko a ono vyklíči a po čase z neho vyrastie strom. Ja som narodená v znamení Kozorožca a to je zemité znamenie. Možno sa na mňa čosi nalepilo aj v detstve, keď som so starečkom chodila pásť kozy.

Vy ste ale v tomto odbore profesionálka, pred pár rokmi ste vyštudovali záhradnú architektúru na Vysokej škole poľnohospodárskej v Nitre. Aké to bolo po rokoch zasadnúť do lavíc a učiť sa?

Bola to skvelá skúsenosť. Ja som totiž človek, ktorý keď sa na niečo dá, tak to berie vážne a naplno. Takže som poctivo študovala, chodila na prednášky, diskutovala a ten pocit hrdosti, že som to zvládla, bol pri preberaní diplomu omnoho silnejší ako kedysi, keď som končila herectvo.

Prešli ste viacerými divadlami, hrali ste v Košiciach, dlhé roky potom na Novej scéne v Bratislave a zrazu ste sa rozhodli pre radikálnu zmenu a odišli ste do divadla v Nitre. Prečo? Ved' v hlavnom meste ste mali zabeháný život aj prácu.

Verte mi, že za odchodom do Nitry sú prebdené noci, nemohla som spať, prechádzala som sa a uvažovala, čo mám robiť. Na Novej scéne sa vtedy zmenil riaditeľ – Ľubo Roman odišiel do politiky a novým riaditeľom sa stal Juraj Jariabek. Intuitívne som cítila, že divadlo sa bude uberať iným smerom, smerom k operete a muzikálom, a že to nie je nič pre mňa. Vybrala som si preto Nitru a urobila som to najlepšie, čo som mohla.

Okrem divadla učíte na konzervatóriu aj na vysokej škole...

Učím herectvo, ale nejde mi iba o to, aby sa z mladých talentovaných ľudí stali herci. Skôr by som bola rada, aby boli šťastní v tom, čo si nakoniec vyberú. Aj teraz sa mi jedna konzervatoristka dostala na právo – to je predsa úžasné. Viete, na herectvo sa hlásia rôzne typy a, bohužiaľ, prevládajú tí, čo o divadle vedia veľmi málo. Nikdy nerecitovali, nečítajú, nechodia do divadla, ale chcú byť „slávne celebrity“.

Čo bol pre vás ten prvý impulz, aby ste sa venovali herectvu?

Ja som bola strašne neposedné decko. Chodila som do speváckeho zboru a keď som zistila, že robia konkurz do dramatickej rozhlasovej družiny, sama som sa tam vybrala. Rodičia ani netušili, až keď domov prišiel papier, že ma vybrali. Rozhlasu vďačím za veľa. Stáť vedľa pani Meličkovej alebo pána Machatu, bolo pre mňa tou najlepšou školou. Dali mi taký stupienok, aby som

bola zároveň s dospelými hercami a nahrávalo sa.

Rozhodnutie venovať sa divadlu prišlo potom asi automaticky...

Ja som ani nad ničím iným neuvažovala. Bola som to ako úplná samozrejmosť, veď som z rozhlasu hercov poznala, počas školy som dokonca chodievala na náčuvy na vysokú školu. A bola som poriadne číslo. Len tak, počas vyučovania som si zbalila veci a bežala pozrieť si prijímačky. Nenápadne som sa prešmykla pomedzi študentov, schovala som sa pod klavír v miestnosti, kde boli talentové skúšky a odsledovala ich spod toho klavíra celé. Nikto na to, našťastie, neprišiel.

To mi trochu pripomína nezbednú Včielku Maju. Vy ste tejto asi najznámejšej animovanej včielke na svete prepožičali hlas. Výborný seriál, výborný dabing, ako si vy na včielku Maju spomínate?

Bola to krásna práca. A keď tak dobre počítam, je to už 30 rokov... Na rolu včielky bol veľký konkurz a režisérka sa mi priznala, že ju nakoniec presvedčil môj smiech. Nahrávali sme spolu s Maroškom Zednikovičom, ktorý daboval Vilka a bola to naozaj poctivá dabingová práca. Tých tuším 120 dielov sme robili dva a pol roka. Dnes by to bolo hotové za mesiac, ale tak by to aj vyzeralo. Dnešný dabing je častokrát povrchný. Skúste si zavrieť oči a iba počúvať – koľko nezmyselných viet a falošných intonácií tam nájdete.

Divadlo, škola, záhradka – stíhate pri tom všetkom aj myslieť dopredu? Na to, čo bude o pár rokov?

Ja som človek, ktorý musí mať pred sebou cieľ. Viete, záhradnú architektúru som neštudovala len tak. Viem, že o pár rokov bude pre mňa v divadle menej a menej úloh a nerada by som potom zostala bez práce. Bez niečoho, čo by ma tešilo a naplňalo. Aj preto som si kúsok za Nitrou kúpila pozemok, staviam na ňom domček a raz tam budem mať šľachtiteľskú škôlku japonských javorčekov. Už teraz sa na to pripravujem a teším.

Jarné šaláty

Sú výživné, rýchlo ich pripravíte, sú vhodné k hlavnému jedlu. S kúskom bagety alebo hrubozrnného chleba to môže byť výborná a zdravá jarná či letná večera.

Macedónsky šalát

Suroviny: hlávková kapusta, pór, uhorky, hrášok, kečup, horčica, sójová omáčka, tofu syr, kyslá pochúťková smotana, olej.

Postup: K pokrájanej hlávkovej kapuste, uhorkám a póru pridáme konzervovaný hrášok a syr tofu, polejeme sójovou omáčkou, vmiešame horčicu, kečup, polejeme olejom a necháme odstáť. Pri podávaní pridáme kyslú smotanu.

Bieloruský šalát

Suroviny: cvikla, cesnak, čierne korenie, kyslá smotana, olej, trochu octu alebo citrónová šťava.

Postup: Cviklu nastrúhame na cesnakovom strúhadle spolu s cesnakom, posypeme štipkou čierneho mletého korenia, pokvapkáme octom alebo citrónovou šťavou a olejom, vmiešame veľa kyslej smotany. Necháme postáť v chladničke aspoň 2 hodiny a podávame.

Jarný šalát

Suroviny: biela hlávková kapusta, pór, sterilizovaná kukurica, paradajky, údený syr, biely jogurt, olej.

Postup: Kapustu narežeme na tenké rezančeky, pór na kolieska, paradajky na osminkové mesiaciky, údený syr na menšie kocky, pridáme kukuricu, polejeme olejom a dáme na chladné miesto cca na 1 hodinu. Pri podávaní vmiešame biely jogurt.

Naša krížovka – slovenské príslovie

slovenské príslovie	Kuklux-klan (skr.)	mužské meno	potom	grécky a rímsky starovek	ženské meno	chorobná zúrivosť	Pomôcky: INOTA, ĀL, OPUKA	národný podnik (skr.)	patriácie Erikovi	šľachtic v juhoslovenskej bánovine	kyslá pochutina	odpad pri destilácii liehu	Pomôcky: ADONAI, ARE, LIM	plošná miera	2. časť tajničky	ofúkla si	
udierala nohou							neexistoval falošný, po maďarsky						súhlas				
1. časť tajničky													krik liehovina z ryže				
boxerská skratka			nástroj po anglicky mačkovitá šelma					maďarské mesto krídlo (ved.)						citoslovce smiechu súčasť éter. olejov			
Fujala Oto	ukrojil	ružový, po anglicky	4. časť tajničky				keď pletený materiál			rovná strecha organizmus							
vápencová hornina						ohrada prevedenie					poranil komunikácia						
vo svojom byte					kto pláva čiernomorský prístav							hromada promenáda					
Radio South Africa (skr.)				estónske sídlo astát (zn.)				meno Elemíra Sarmat					hora zem, po anglicky				
kód Etiópie			ženské meno existujem					somár Alena (dom.)						rímskych 101 guľovitá baktéria			
zostala stáť									popruh a iné (skr.)						vnútri	a podobne (skr.)	
platidlo v Macau				3. časť tajničky													
st. český automobilový pretekár				Boh v Starom zákone							odkopnutie						

Riešenie z predchádzajúceho čísla: AJ POD OTRHANÝM KLOBÚKOM MÚDRA HLAVA BÝVA.